

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Институт за балканистика при БАН

ТЪРНОВСКА КНИЖОВНА ШКОЛА. Т. 6

Шести международен симпозиум, Велико Търново, 26—28 септември 1994 г.

НЕИЗВЕСТНО (ТРЕТО) ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА ВЕЛИКОМЪЧЕНИК ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ ОТ ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК

Невияна ДОНЧЕВА-ПАНАЙОТОВА (Велико Търново)

На специалистите-цамблаковеди е добре известно, че досега с името на Григорий Цамблак се свързваха две похвални слова за великомъченик Георги Победоносец.

Първото слово се помества в ръкописите винаги без името на автора под следното заглавие: Слово похвално стѣмъ и великомуу в мѹницѣхъ и побѣдоносцоу Георгію. Начало: Бжега, любимици, свѣтлыи къскрѣніа празновахъиъ праздникъ и днес стѣстѣръпца въсьениное трѣжъство...

То е атрибутирано като Цамблаково дело от А. И. Яцимирски през 1904 г. в капиталния му труд „Григорий Цамблак. Очерк его жизни, административной и книжной деятельности“. Наблюденията на Яцимирски над текста на произведението го довеждат до извода, че Цамблак го е написал на Атон или в Константинопол през пролетта на 1397 г., когато Великден е бил на 22 април и е предшествовал празника на св. Георги (23 април) и че словото е било произнесено от автора в храм, носещ името на св. Георги¹.

Второто Цамблаково слово за великомъченик Георги, за разлика от първото, се разпространява в ръкописната традиция с името на автора под следното заглавие: Григѹрїа мниха и презвитѣра игмѣна обитѣли Пандекратчирокы, похвалное стѣмъ великомѹченикъ Георгію. Начало: Велико вѣкое и уода пѣгъно мжжъство, еже истинныа, мже къ вѣгоу лѹбве, от вѣзры раждаемыа оуказанїе еѣ извѣстно... Според А. И. Яцимирски, който издава текста на това слово през 1906 г. в книгата си „Из истории славянской проповеди в Молдавии“, то е създадено от Григорий Цамблак през молдовския период в неговия живот в битността му на игумен на манастира „Нямц“ в годините 1403—1406².

Във връзка с разпространението на двете Цамблакови слова в ръкописната традиция Яцимирски констатира: „Замечательно, между прочим, что насколько были распространены списки первого Слова,

настолько одинок единственият списък второго³. Днес на мен са ми познати около 50 преписа от първото слово и 4 преписа от второто слово, което потвърждава наблюденията на Яцимирски за по-голямата популярност в ръкописната традиция на Първото Цамблаково слово за великомъченик Георги в сравнение с Второто му слово за същия светец.

В хода на продължителните ми издирвания за установяване пълната археографска картина на двете похвални слова от Цамблак за великомъченик Георги Победоносец с оглед издаването им в проектираните „Събрани съчинения на Григорий Цамблак“ се натъкнах на неизвестно досега похвално слово за същия светец, носещо в наслова си авторското име пак на Григорий Цамблак.

В своето „Первое путешествие в Афонские монастыри и скиты в 1845 году“ сред находките си в библиотеката на манастира „Св. Павел“ епископ Порфирий Успенски сочи 14 проповеди на Григорий Цамблак, когото той смята за българин от Търново, произхождащ от видната фамилия на Цамблаковци⁴. За съжаление той не съобщава никакви археографски сведения за ръкописа, в който те са поместени — номер, век, съдържание, формат, обем, писмо и т. н. Дори от казаното не е съвсем ясно дали 14-те проповеди се намират в един сборник или в няколко сборника. Според него ръкописите в библиотеката на Светопавловския манастир не са малко, но само 24 от тях заслужават внимание. „Списъкът им е поместен в моята Статистика на Атон“ — уточнява авторът⁵.

За 14-те Цамблакови проповеди Порфирий Успенски говори, като за „една новост“, което дава основание да се предполага, че те се намират в един и същи ръкопис. След като отбелязва познатите му от по-рано 3 произведения на Григорий Цамблак — Житието на Стефан Дечански, Разказа за пренасяне мощите на Петка Търновска от България в Сърбия и Похвално слово за митрополит Киприан — епископ Порфирий пише: „А в Атонопавловския манастир аз намерих негови проповеди (т. е. на Цамблак) и ги преписах за себе си. Всички те са четиринадесет“⁶. На следващите страници (23—64) той посочва заглавията (без името на автора в насловите), началото на всяко едно от 14-те слова и се спира накратко на съдържанието им.

За щастие преписът-копие на 14-те Цамблакови проповеди, направен от епископ Порфирий Успенски през 1845 г. от стар ръкопис в манастира „Св. Павел“ на Атон, се е запазил до наши дни. Сега той се намира в Руската национална библиотека (РНБ) — Санкт Петербург, ОСРК (Основное собрание рукописных книг), F. I. 586. Съдържа 120 л., формат F, писмо — скоропис, подвързия — мукава. Ръкописът е постъпил в ГПБ през 1883 г. заедно с цялата ръкописна и старопечатна сбирка на Порфирий Успенски⁷. На л. 1а има надпис: „Ръкописъ, принадлежащия архимандриту Порфирию“. Друга ръка много по-късно е написала „Слова Григорія архиеп. Росс“. 14-те Цамблакови слова, поместени в този късен ръкопис от средата

на XIX в., явяващ се копие на стар ръкопис от Светопавловския манастир на Атон, са следните:

1. Л. 2а: Слово на Рождество Богородично
2. Л. 7б: Слово на Въздвижение на кръста
3. Л. 11б: Слово за божествените тайни
4. Л. 21а: За усопшите
5. Л. 40а: За Антоний Велики и преподобните отци
6. Л. 58а: За иноческия живот
7. Л. 65а: За св. 40 мъченици
8. Л. 70а: За Рождеството на Йоан Кръстител
9. Л. 80а: За апостолите Петър и Павел
10. Л. 93а: За пророк Илия
11. Л. 101а: На Преображение господне
12. Л. 107а: На Успение Богородично
13. Л. 111а: За отсичане главата на Йоан Кръстител
14. Л. 116а: Похвално слово за великомъченик Георги.

Трябва да се отбележи, че 13-те слова са изписани с един почерк, а само 14-тото — Похвалното слово за великомъченик Георги е написано с друг почерк, коренно различен от първия, и то на допълнително прикрепени листове, които са с 2 см по-дълги от останалите листи в ръкописа. Това е съвсем очевидно, тъй като сега те са подгънати, за да се изравнят с останалите. Хартията на тези допълнителни листове също е съвсем различна от тази на първите 115 листа. Освен това прави впечатление, че 13-те слова в насловите са титулувани „Григория архиепископа российскийкаго“, а 14-тото — „творение Григория архиепископа российскийкаго“. Всичко това ме кара да мисля, че 13-те слова на Цамблак са преписани от един сборник в манастира „Св. Павел“, а „Похвалното слово за великомъченик Георги“, поставено на 14-то място, е преписано от друг Светопавловски ръкопис. Това кореспондира и с отпечатаното 10 години преди Порфирий Успенски известие на Архим. Леонид, че в Атонския манастир „Св. Павел“ се пазят два сборника, в единия от които са поместени 13 Цамблакови слова, а в другия сборник се намира неговото „Похвално слово за великомъченик Георги“⁸.

В друга своя публикация — „Славяносербские книгохранилища на Святой Афонской горе в монастырях Хилендаре и Святом Павле“ архим. Леонид съобщава за препис на „Похвално слово за великомъченик Георги от Григорий Цамблак в сборник от 1701 г., в който са поместени само произведения за св. Георги. Приписката към този ръкопис съдържа конкретни данни за произхода и местонахождението му, които позволяват да се направят някои предположения и изводи, както за съставителя на ръкописа иеромонах Макарий, така и за Цамблаковото слово за великомъченик Георги в атонската писмена традиция. Според архим. Леонид приписката към този Светопавловски ръкопис гласи следното: „Сина служка

списа на скитѹ, глаголема „Св. Янна“, на пещери Макариѣ йеромонахѹ повелѣныи кирѹ дѹховникомѹ Михаиломѹ. И приложи е св. Георгию св. Павла монастыра в отпущеніи грѣховѹ своихѹ, тогда текѹщюу лѣтѹ 7209 (=1701). Писа юуліа мѣсеца 7-ого дня⁹.

Оказва се, че 9 години по-късно през 1710 г. същият Макарий, н. подписан този път като даскал и поп, пак в пещерата „Варул“ близо до скита „Св. Ана“ е съставил друг сборник със съчинения за св. Георги и го е подарил на манастира „Зограф“. В този ръкопис, който и сега се съхранява под № 189 в Зографския манастир, са поместени житие, чудеса и похвални слова на великомъченик Георги. Според Католага на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в сборника се намират и „Похвално слово за великомъченик Георги“ от Григорий Цамблак¹⁰. За съжаление обаче в каталога не е посочено нито заглавието, нито началото на Цамблаковото слово.

На последния лист 846 се намира приписка, според която ръкописната книга е съставена през 1710 г. от даскал поп Макарий в пещерата „Варул“ до скита „Св. Ана“ и след това я приложил в манастира Зограф.

Както става ясно съвпадат много вести в приписките към ръкописния сборник от манастира „Св. Павел“ (с неизвестен номер) и сборник №189 от Зографския манастир — името на съставителя Макарий, макар през 1701 г. да се е подписал като йеромонах, а девет години по-късно през 1710 г. — като даскал и поп; мястото на създаване на ръкописите — пещерата на скита „Св. Ана“, целта на сътвореното дело — подаряване на храмове, носещи името на св. Георги. Двата ръкописа са твърде близки по съдържание — те включват само произведения за великомъченик Георги, като сред тях е и похвално слово за него от Григорий Цамблак. Както беше посочено обаче и в описанието на архим. Леонид на Светопавловския ръкопис и в каталога на зографските ръкописи липсват данни, които позволяват да се определи със сигурност кое от двете известни Цамблакови слова за великомъченик Георги е включено в атонските сборници на йеромонах Макарий. Като се вземе под внимание обаче, че единият от тях е бил изготвен специално за храма на св. Георги в манастира „Св. Павел“ и вероятно се е намирал в него до 1845 г., когато епископ Порфирий Успенски си прави препис-копие от него, запазен в личната му тетрадка заедно с преписите на още 13 Цамблакови слова, преписани от друг Светопавловски ръкопис, то възможно е, както ще стане ясно по-долу, ръкописните сборници на йеромонах Макарий от 1701 г. в манастира „Св. Павел“ и от 1710 г. в Зографския манастир да съдържат преписи на неизвестно (трето) похвално слово за великомъченик Георги Победоносец от Григорий Цамблак. Както вече беше посочено препис-копие на текста на това произведение по ръкопис от манастира „Св. Павел“ се намира в тетрадката на епископ Порфирий Успенски сред личния му архив в ГПБ — Санкт Петербург.

В тази забележителна тетрадка (под сигнатура ОСРК, F. I. 586), в която през 1845 г. епископ Порфирий Успенски преписва в атонския манастир „Св. Павел“ 14 Цамблакови слова, 14-о по ред той помества на допълнително прибавени листове преписано от друга ръка „Похвално слово за великомъченик Георги Победоносец“, атрибутирано в наслова като творба на Григорий Цамблак. То се намира на лл. 116-а—120б и има следното заглавие: „Похвалное слово и славному великомученику и чудотворцу и победоносцу Георгию. Творение Григория архієпѣпа русскаго. Блѣн сѹе. Нач.: И вси яко мнѣнѣскаго лика иже по Хрѣстѣ подвижи и страданія чюдны купно и дѣннопохвалны...“

Защо досега това слово остава извън погледа на изследвачите на Цамблак? Мисля, че това се дължи на непълните данни, които самият Порфирий Успенски съобщава за него. В своето „Первое путешествие в Афонские монастыри...“ той не възпроизвежда точно и пълно цялото заглавие на това произведение. Като 14-то по ред слово той сочи: „Похвальное слово святому и славному великомученику и чудотворцу Георгию. Начало: „И вси яко мнѣнѣскаго лика иже по Хрѣстѣ подвижи и страданія — чюдны купно и достойнопохвалны...“ Както се вижда в посоченото заглавие липсва втората му част: „Творение Григория архієпѣпа русскаго“¹¹. А в описа на ръкописа, поместен в Отчета на Държавната публична библиотека за 1883 г., е изписано цялото заглавие, но не е посочено началото на словото¹². Тъй като изследвачите досега се позовават на публикуваното от Порфирий Успенски описание на 14-те Цамблакови произведения от манастира „Св. Павел“ в посочената му книга „Первое путешествие в Афонские монастыри и скиты...“ в научната литература се е наложило мнението, че в този Атонски манастир се пази препис от Първото Цамблаково слово за великомъченик Георги Нач.: Бѹра, любимици, свѣтлыи праздник...“, което наистина във всичките му известни преписи е без авторско име в наслова.

Изненадата дойде през януари 1982 г., когато за пръв път имах възможност да се запозная непосредствено с личния архив на епископ Порфирий Успенски в Руската национална библиотека в Санкт Петербург и с тетрадката му, в която са преписани целите текстове на 14-те Цамблакови слова. Оказа се, че поместеното на лл. 116а—120б „Похвално слово за великомъченик Георги Победоносец“ не е нито Първото Цамблаково слово на този светец, написано на Атон, нито Второто слово на светеца, написано от Цамблак в Молдова. Тетрадката на Порфирий Успенски съдържа препис-копие на непознато похвално слово за великомъченик Георги. Както беше посочено по-горе в наслова то е атрибутирано като „Творение Григория архієпѣпа русскаго“, който може да бъде идентифициран само с Григорий Цамблак. Едва ли в случая може да става дума за псевдоепиграф, тъй като досега не е известен случай, при който чужда творба да е приписана на Григорий Цамблак (обратното е възможно и се среща в ръкописната практика). Справките, доколкото можах да ги направя,

показват, че в славянската и в гръцката ръкописна традиция не е познато похвално слово за великомъченик Георги с такова начало. Като се има предвид обаче огромната популярност на този светец в източноправославния свят и наличието на многобройни литературни текстове за него много е трудно да се правят категорични изводи за новооткрити произведения в негова възхвала.

При сегашното състояние на археографските и текстологическите проучвания се осмелявам да изкажа предположението, че в тетрадката на епископ Порфирий Успенски от 1845 г. се намира текстът на неизвестно досега Трето похвално слово за великомъченик Георги Победоносец от Григорий Цамблак, който се явява копие на по-стар препис от Атонския манастир „Св. Павел“. Дали това е копие на преписа, направен през 1701 г. в пещерата на скита „Св. Ана“ от йеромонах Макарий и подарен от него на храма „Св. Георги“ в Светопауловския манастир, или е копие на друг препис от същия манастир ще покажат бъдещите проучвания¹³. Едно е безспорно — необходими са щателни издирвания в манастира „Св. Павел“ и конкретна археографска и текстологическа работа със славянските ръкописи в него. Колко ли тайни и изненади крие още библиотеката на този атонски манастир, като се има предвид, че в нея някога са се пазели такива шедьоври на Търновската книжовна и художествена школа като Иван-Александровото четвроевангелие с уникалните си миниатюри от 1356 г., Иван-Александровият сборник от 1348 г., Томичовият псалтир от около 1360 г. Може би ще се намерят и нови данни, които ще потвърдят изказаното в науката предположение, че Григорий Цамблак е живял и работил в манастира „Св. Павел“.

Тук нямам възможност да излагам подробно резултатите от проучванията си върху третото Цамблаково слово за великомъченик Георги и отношението му към другите две Цамблакови слова за същия светец. Не поставям и въпросите за времето и мястото на неговото създаване. Може би според наслова („Твореніе Григоріа архієпкпа русінка¹⁴“) то възниква през руския период в живота на Цамблак, но не е изключено да е написано и на Атон, като се вземе под внимание, че не получава разпространение в руската ръкописна традиция. Новото произведение е самостоятелна творба, която показва текстурална независимост спрямо другите две Цамблакови слова за същия светец, макар в идейно, художествено и лексикално отношение да се родее с тях. Пълната историко-литературна характеристика на трите Цамблакови похвали за великомъченик Георги може да бъде предмет на отделна по-пространна публикация.

Тук искам само да отбележа, че навярно не е случаен фактът, че Григорий Цамблак създава независимо едно от друго три слова за великомъченик Георги. Това не е изключение в неговата книжовна практика — известни са и други случаи, когато при различни обстоятелства и на различни места той съставя по две слова за един и същи светец или празник. Нап-

пример в Молдова той създава „Слово за Цветница“ (Нач.: Къ вчерашний же зко днь, любилици, къ Бисаніѣ слышахшиѣ пришеда Госпеда...), а в Русия написва „Слово за Врѣбница (Нач.: Паки Спасъ къ Иерусалимъ въсходить и паки иудеа...)). Но на какво все пак се дължи изключителният пиетет на Григорий Цамблак към раннохристиянския мъченик Георги, та през различни периоди от живота си — на Атон, в Молдова или в Русия — създава три произведения за него, които са похвали на мъжеството, възхвалява на християнския стоицизъм.

Дали пък Цамблак не е носил в мирския живот името Георги?! Или пък трикратното изписване в заглавията на творбите на съчетанието „мъченик и победоносец“ няма особено, символно или дори сакрално значение за него? На тези и на още много други въпроси трябва да отговорят бъдещите изследвачи на Григорий Цамблак. С настоящото съобщение аз само исках да поставя някои от тях и да привлека вниманието особено на онези учени, които имат възможност да работят в недостижимите за жените-цамблаковеди манастирски библиотеки на Атон, където вероятно има още неизвестни страници за жизнената и творческата биография на големия славянски писател.

БЕЛЕЖКИ

¹ Яцимирский, А. И. Григорий Цамблак. Очерк его жизни, административной и книжной деятельности, СПб., 1904, с. 37—42.

² Яцимирский, А. И. Из истории славянской проповеди в Молдавии, СПб., 1906, с. XXXVII—XLV; 13—31.

³ Пак там, с. XXXVIII.

⁴ Успенский Порфирий. Первое путешествие в Афонския манастири и скиты архимандрита, ныня епископа Порфирия Успенского, в 1845 году, ч. I, отд. 2, Киев, 1877, с. 22—64.

⁵ Пак там, с. 16.

⁶ Пак там, с. 23.

⁷ Вж. Отчет имп. Публичной библиотеки за 1883 г. СПб., 1885, с. 32—33.

⁸ Леонид Архим. Киприан до восшествия на московскую митрополию. Чтения ОИДР, 1867, кн. II, с. 14—15.

⁹ Леонид Архим. Славяносербские книгохранилища на Святой Афонской горе в монастырях Хилендаре и Святом Павле. Чтения ОИДР, Москва, 1875, кн. I, с. 40; Гласник, кн. XVI, Београд, 1877, с. 291; Стојановић, Л. Стари српски записи и натписи, кн. II, Београд, 1903, с. I, № 2087. Цит. по Ангелов, Б. Български книжовници от XVII в. — В: Старобългарско книжовно наследство, С., 1983, с. 128.

¹⁰ Райков, Б., Кожухаров, Ст., Милас, Х., Кодов, Хр. Каталог на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в Света гора, С., 1994, с. III.

¹¹ Успенский Порфирий. Первое путешествие в Афонския манастири и скиты архимандрита, ныня епископа Порфирия Успенского, в 1845 году, ч. I, отд. 2, Киев, 1877, с. 61 и сл.

¹² Отчет имп. Публичной библиотеки за 1883 г., СПб., 1885, с. 33.

¹³ Тук искам да обърна внимание, че в българския Зографски манастир на Атон се намират два преписа на Цамблаковото слово (или слова) за великомъченик Георги. За съжаление засега те не могат да бъдат идентифицирани, тъй като в публикувания каталог на славянските ръкописи в него липсват необходимите археографски данни. Единият препис се намира, както вече беше посочено, в сборник № 189, писан през 1710 г. в пещерата „Варул“ близо до скита „Св. Ана“ от даскал поп Макарий и подарен на Зографския манастир. (Вж. Пос. съч., с. 111). А вторият препис е поместен в ръкопис № 181 от XV — XVI в., съдържащ служба, житие и чудеса на св. Георги. (Вж. Пак там, с. 107—108).

ПРИЛОЖЕНИЕ

По-долу печатам текста на Цамблаковото „Похвално слово за великомъченик Георги Победоносец“ по преписа-копие, направен през 1845 г. от епископ Порфирий Успенски от по-стар ръкопис в манастира „Св. Павел“ на Атон (сега в РНБ — Санкт Петербург, ОСРК, F. I. 586, лл. 116а — 120 б).

Изданието почива на следните принципи:

- а) текстът е разделен на абзаци и изречения според смисловите структури.
- б) възприета е съвременна пунктуация
- в) възпроизвежда се точно графичната и правописна система на преписа; главни букви се въвеждат само при антропонимите и топонимите.
- г) съкращенията не се развързват, тъй като преписът е единствен и липсва опора за правописа на протографа.

л. 116а Похвалноє сѣтнѹ и славному великомѹику и чудотворцѹ, и побѣдоносцѹ Георгию. Твореніе Григоріа архієписпа русїнскаго.

Бави бѹе.

И вѣси ѹко мѹиуѣскаго лика иже по ХѣѢ повизи и страданіа, ѹюдны кѹпно и дѣннопохвалны. Икоже и свѣзѣнаго лика бѣгосъложныи крѹгѣ, мно҃го ѹко ѹюдѣ, мно҃го же и къ ѹлѹьскѣи потрѣваѣ кляѹѹи. Нѣ такоже тамо сѣнцѹ ѿ вѣстоку иавлѣшѹ се, вѣса онѣхъ свѣтлостъ покрывает се, тако и зде. Еъ срѣдѹ приведеиѹ вышѹ Георгию, вѣса онѣ похвалаѣ дѣннаа, къ то врѣме да мѣѹуетъ, вѣса во тоговаа свѣтлостъ, рода гѣю, и вѣзрасть, и богатство, и мѣсто, и врѣме подви҃га, и самыѹ повѣгѣ, прѣкзишна сѹтъ ѿ онѣ, и съ мнѹзѣк прѣкѹмноженіе прѣвѣсходѣ.

Рода во вѣша ѿ вѣстоку сѣнца вѣгороднѣ, по аксентѣискомѹ ономѹ Юкѹ, и инѣи ѹко величѣствѣи мно҃кѣ, иъ богатствѣи обилнѣи

свѣтелствуѣ. Тѣмже такоже мѣсто съприуещаше се блженному оному и многострѣльному мужу, причещаше и блгоутѣю, и незлобію, и мѣтѣни. Тѣщаше же се и страніе тому пѣвнь быти, и прѣвѣзыти сего иже ради Ха съмрътїю, юноша въ таково вѣзрастѣ, егѣ пауе желаніе повѣждет се уювство, и умь землѣнкѣ сѣ красота вѣнемліе, и еже о таково по прѣмногѣ творї попуенїе, въ таково цвѣте юности, въ таково меккости іества, и въ таково покон и пространствѣ. Не во оваа убо мѣше, оваа же лишаше се, нѣ и въ урѣдѣ весловеснѣ, и по гарьмникѣ, раков же и равкнїа, и златѣ и сребрѣ, и проуїи вѣсѣ, равнѣ мѣше. Сїа вѣси не быше спони Георгїю ѿ блгаго тѣщанїа, ни цвѣтѣ юности, ни красещїа лице блгѣтѣ, ни блгородїа свѣтлостѣ, ни богатства величїство, ни селѣ истезанїи множѣство и ннѣ вѣсѣ. Нѣ понеже сїа вѣси, ни въ убоже тому вѣмѣнаху се къ блгоутїю, лвопорѣше се иже о блгоутїи борбу сътворити, зрѣ неучѣстїе простирѣемо.//

л. 1166 И како убо глаше: „Хви нареуем се истиннїи равы уагьрошому нас ради, аще не и мѣ его ради умремь. Како и ѿлиц по іеству будѣ, аще непротивѣ станѣ лѣжїи, нѣ мѣуанїе прѣнесѣ истину низлагаемѣ видеце.“ Сїа глаше и множѣства къ таково послушна и усрѣдна мѣше. И врѣме кляууино съматраше, іако да не прѣ малыми нѣккыми народи, великое истинны таннство проповѣсть, и свое мужѣство покажетѣ, и ѿсуду и проповѣданїю и своен доблиести, порок нанесетѣ, нѣ прѣ мнѣзѣли, и елкыми дѣнно вѣше Георгїю стати. Ни же во вѣше ѿ вторы едннѣ, нѣ ѿ прѣвы ни уни же вторын; тѣмже лѣпо вѣше да ѿ толнкѣ народѣ позорнѣ будѣ того пѣвнѣ. Люблгаше бо да будѣ іакоже и Павль позорѣ и аггавѣ и ѿакѣ. Таково врѣме стрѣжаше добрымъ стражѣ, и къ сему вѣше вѣсь вѣшрѣженѣ. И врѣме уже нахожаше не по мнѣзѣ, іакоже некотораа непостоїана бѣра, или пламень вѣзвышѣемѣ, и вѣса іаже окрѣтѣ поїадае, и того ѿучѣству косну се.

Таково вѣше врѣме, вѣсѣ прѣжѣ вышїи врѣменѣ мотѣкнїе, гоненїе — глаю — страшнѣнїе: егѣ законн прѣлагаху се іества, ѿцу сна прѣдающу на съмрътѣ, и врату врата; егѣ тѣмнїце сътѣкнѣвааху се мнѣжѣство хрїтанскѣ, и сръпове, и орала, и лознаа рѣзала расковааху се на скары, и сковрады, и желѣза, и нокте, и вернги, и пироне, и пилнѣ, и кроила, и копїа, и проуе

мунѣтелиныи съсуды; егѣ гѣры ѹво и пѹстынии, и хѣлми и вѣртпи
 мнѡжѣствы крѣпости се пѣлѣни вѣху, пѹсти же грады и кѣси
 бѣгоутивы; егѣ вѣзѹ^{ак} такоже нѣкоторыми мрака облакы съгѹщени
 вѣше дыно и скварамн жрѣтѣвными; идѡли же и истѹкании по
 вѣсѹду — и вѣ царскы, и вѣ градѡ, и вѣ весѣ, и по стѣгна, и
 по пѹтѣ, и по храмѡ, пѡвно жака иже иногѣ вѣгнѣть испѣкнаду
 при грѣдѡ фараонѣ. И тогѣ такока вѣше, такоу ни же ѹм
 постигнути можетъ, ни же слово прѣставити!

Тогѣ же онѣ тогѣ, не прѣста раздавае нещедно наѣнѣа — ова
 ѹво крѣпости се и вѣжещиа, ова же и тѹ сѹщѣи и лишающѣи
 се, и овѣ ѹво, такоже аще хоцетъ проказае, овѣх же самѣ крѣне и
 прѣкнѣтакае, и овѣ ѹво кѣ пѡвнѡ ѡпѹщае ѹтѣрѣдивѣ, овѣ же ѹ
 сѣвѣ дѣже и кѣ довлѣсти поощрае. По Стефанѹ другѣ Стефанѣ
 выкае, и вѣкрою и ѹнтельствѡ. Тѣже не конскаа рыстанѣа, ни же
 свѣрѣи локленѣа, ни же еленѣ гоненѣа, или проѹне игри причѣтени
 выша, когѣ Георгѣе, иже пѣве юность раѹет се. Нѣ сѣ дѣло и
 ѹпражненѣе егово вѣ, еже Хѣ ради гонимѣ приѣмати, и
 л. 117а вѣсаѹскомѹ снѣх сѣкѡвати промыленѣю, // и пешехоженѣа
 творити, и вѣртпѡ испитанѣа, и гѣрѣ изслѣдованѣа, аще кого ѡ
 хрѣтианѣ оѡрѣшетъ, того нѣждѹ ѹтѣшити потрѣбными, и кѣ пѡвнѹ
 помазати. Сѣ дѣло Георгѣево, сѣ ѹпражненѣе юнаго, дѣло показа
 Соломѡна истинѣствѹюща. „Сѣдинѣ же — гѣлющѹ — мѹдрѡсть
 ѹлѣо и дѣло старѡсти, житѣе нескѣрѣнно“. Что кѣ снѣм кто
 реуетъ? Не Павлѹ ли рекнѣтель вѣше, вѣниегѣ състрадати
 стражѹщѣи; не того ли слѹженѣе испѣкнаше, вѣниегѣ вѣстоунаа
 вѣса, даже до Каппадокиѣ, и Понга, и Яссѣе, ѹнти и потѣрѣжѣати
 кѣ бѣгоутию. Ѣ дѣше довлѣствѣныи, ѡ юности, сѣдинѣ Яаронѣкѣ
 ѹтѣкнѣше, елма же видѣк, яко ѹже без мала оскѹдѣваѡ наша ѡ
 слѹгѣ неѹчѣстѣа. Тѹжааше, рыдаше, пѣѹалию сѣкнѣдаше се, не к
 томѹ можаше трѣпѣти юже на ѣа неправдѹ, мѣтѣвѣ прѣвѣкѣе сѣе
 издѣнаше, да такоже и цѣра слѣша ѡ запада прѣкнѣша кѣ вѣстоуниѣ,
 прѣтѣща ѹво велми, мѹѹща же немѣтѣвно люди хѣвы, сѣкѣтае
 того кѣ Николидинѣскѡ градѣ. И сѣмѡтронѣкѣ велѹанѣшею народѡ
 сѣтѣченѣе, егѣ пѣве сѣетниѣ, сѣетниѣ воѡ бѣгодарѣствѣнаа о повѣдѣ
 проноѣкѣдѹаше, и жрѣтѣами и трѣтѣами тѣ вѣзмѣѣкѣваше.

Дѣоклѣтианѣ съѣе вѣше иже прѣжѣ ево вышѣи прѣкнѣшѣкѣ, и
 гоненѣе и сѣрѡствѡ, и вѣскованѣе еже на Хѣ, прѣстаетъ мѹжѣствѣниѣ
 оѡразѡ и бѣгоуниѣнѣи ѹстроенѣе, велегласно проноѣкѣдѹе истинѹ, и

прѣкъсть овлучае. „Праведны во — ре — дрѣзаетъ яко лѣвъ“. И цркви доволно касае се словеси прѣмудрыми и наказательными, и того въ удивленіи и безгласіи послѣдніе вѣложи. Елма же възвѣщено въ по въсуду, яко комитъ Георгіе на судиши стонть, въси тамо вывааху, таже въ рѣку къждѣ оставляюще, и никто же въ нже дѣлу вънѣсалиен, нъ и жителіе града сего Николидїискаго, таковже вѣше съе тогѣ, сърактнае се старому Риму, яко въстоунѣ цркви прѣву нарѣну. И пришълци, и страннїи, и воинствѣвное късе, и окрѣнне страны, и просто рѣци, въстоунаа къса тамо тевааху. И позоръ вѣше вывшїи прѣжѣ въскѣ прѣвъсходен, и мнѣжъствы народными, и страхѣ мѣунителнѣ, и нными образы, и съ мнѣжѣ прѣкѣмѣженїе прѣвъсходѣ, нже трїе отроцѣ и Данїлаа вывшаго позора въ Бавѣлонѣ ѿ Навѣхѣдоносора Ассїїискаго, вѣнѣсѣа тому творити зантому образу обновленїа. Онѣ уво уесть нѣкѣторѣю въселеннне огладаше, и ключиома вѣше прѣкѣно области и народному сътеуенїю вывати. Здеже въстоунаа къса и западнѣа, южнѣа же и севернѣа къса до окїсана, и просто въселенннѣю въсѣу овѣдрѣжаше мѣунителъ. И вѣше ѿ тѣвскнѣти людїе угнетенїе на късакѣ мѣстѣ тогѣа пришѣствїа, не тѣкѣмо въ градѣ, нъ и на поли. И ни къ коемѣ инѣму сънѣму можеть кто упѣбити нже о Георгїи позоръ, тѣкѣмо нже на стѣпотворенїи въсеродному ѣлѣвѣскому съвранїю, егѣ гла единѣ и ѣстна една въси вѣхѣу. Елма же таковѣ стогаше позоръ доинѣ уво мѣжъства Георгїева

л. 1176 свѣтелъ // выти, неутѣнкѣ же повѣженїа, и трѣвы и вѣбни мѣвааху, и инаа къса нми же кеселаше се црѣ прѣжѣ вѣггы поунтав.

Сїа во къса ненадежѣное Георгїево дрѣзновенїе прѣстатїи ѣстрои, и мѣваанїе вѣше велико, елико и проповѣдннѣ мѣваати, зрїще црѣа въ толнѣ съпротикообразїи, и мѣваанїе необычнѣ мѣвѣу дѣшеннѣю ѣзавляюще. Позде нѣкѣгда и едѣа въсклоннѣ се, и тѣро овѣзрѣвъ сѣду и сѣду, таже къ мнѣкѣ тихо лица видѣнїе растворнѣ. „Комита санѣ — ре — и слѣгѣ искѣсна наше дрѣжѣкѣ, и вѣгѣ друга истинна вѣкнѣ те, о Георгїе, а не проповѣдннѣ Галїленскїи васнен, и ѣунтѣла. Тѣкѣже оподѣвающїи тѣвѣкѣ и хравѣрѣствѣи и лѣвомѣрѣствѣи, а не на понѣждѣи въ мѣсто ѣвѣсти ѣжѣ принѣсти тѣвѣкѣ“. „Мнѣ таже за Хѣ нѣжда — мнѣкѣ ѿвѣщѣаше — виднѣныхъ вѣскѣхъ слаѣаннѣа, понѣже и нѣдѣщїи се ѣ црѣтво нѣное. Сего ради и нѣжѣно ѣ, о црѣ, црѣтво нѣное, тако нѣже своєю

любовію ѹазвѣи, мужьскѣвны творить и корителны, не кѣ вѣсѣ
тѣкмо дѹховѣ лѹкавствіа, нѣ и кѣ вѣсемѹ миру. Многажѣ и
кѣ оцѣ и мѣтрѣ и кѣ братіа, нѣ и самое тѣло творѣи мѹкам и
сѣмрѣти прѣддати, такоже и мене нѣна зриши“. Елма же ѿ
прѣваго прираженіа непрѣстрашноє познаваше юнаго, на ино
коварство прѣлагаше се, еже и паѹе нежели мѹкы кѣ славѣншіи
кѣзнагаѣ, и пѣкрадати наѹинааше овѣщанли, илѣнїа прѣлагаше,
и сановѣ велнѹства длаше, и грады и мѣста пѣнсоваше, и
кѣскѣми образа мѣгутааше се ѹловити. Глїетѣ кѣ нїемѹ Георгїе:
„Поѹто цѣрѹ, и севѣ и мнѣ трѹды длаши, неполѣзнаа овѣщакѣе?
Что же и да си ми еинко Хс? Что же и поможеш ми, иже севѣ не
могым помощи? Изыдет во дѣхѣ твои, и кѣзвратиши се кѣ землю
свою. Вѣ тѣ днѣ погьнѹтѣ кѣса помышленїа твоа. Блаженѣ
азѣ аще теѹенїе сконѹаю и вѣрѹ сѣвлюдѹ. Проѹеє вѣкѣжѣ, тако
ниѹто же ми твоа овѣщанїа, ниѹни же ми болше ѿ каа и праѣа
землѣнаго вѣлѣнїает се. Язѣ своа ѹсрѣдно раздѣа братїам хвѣѣ,
братїа во томѹ сѹтѣ иже за нѣ стражѹщен. Како пакы твоа
прїимѹ? Язѣ ѿ свої овнажиѹ се, тако да не спонами бѹдѹ кѣ
благомѹ теѹенїю. Прѣмѹрѣи во Павлѣ наѹчи ме: „Никто же — глїе
— воинѣ быває, обезѹет се влѣнами житенскыми да векодѣк
ѹгоднѣ бѹдет“. Како пакы си ми овложик се спонѹ поїимѹ, вѣсакое
тѣщеты и смѣха доїнѹю. Нѣ и ѿ Соломонѣ навнѣко тако не
ползѹє нмѣнїе вѣ днѣ гнѣва. Проѹеє, или ѹво ты обрати се кѣ
истинномѹ Хѹ бѹ нашемѹ, и по законѣ бѹди цѣрѣ, а не мѹчитель,
оѹищенѣ тако злато ванею вѣтѣвнаго крѣченїа, и ѿ вѣрѣннаго
сєго цѣтѣка на нѣное конца нїемѹщеє прѣселан се цѣтѣво, или же
мене давѣсен, тако твої богѣ никога же ѹкѣсти принєсѹ. Ни же
послѹшаю те ласкаѹща, ни же прѣтеца ѹстрашѹ се!“

л. 118а   Что ѹво цѣрѣ? „Понїеже — рече — тако вѣ разѹмѣ имашѣ, //
тако не тѣкмо кѣ нашї сѣлжити се сѣвѣтѣ, нѣ и нѣ самѣ
галїлеаны сѣтворити, дѣлаи тебе накажѣ, тако не Хс твои с тобою,
нѣ вози сѣ нами тако вѣсемощнїи прѣкѣзмогѣ“. И понїеже копїю
нѣвно остромѹ словеса мнїка, того срїѹ коснѹан се вѣкѹ, копїе
острѣи посрѣдѣ ѹдарити того повелѣ, тако да или ѹво напраснї
проводенїе раскаати се того ѹстроитѣ, или же и сѣмрѣти прѣдасть
скорѣншои, а не на мнѣзѣ ѿ нїего обанѹає бѹдетѣ. И не тѣкмо
мнѣрѣ погѹвитѣ не привлѣкѣ кѣ идола, нѣ и ѿ идолакѣ ѹгодникѣ

мнозѣкѣ отъщитити се Х҃у его ради сице вѣровавшій. Елма же проведень бы, и кровѣ токи видѣ стральць. „Благодару ба моего — реуе — о цр҃ю, тако ненною нѣкотою м҃кою начеткы мой страданїи поучѣте Х҃с, нѣ свой ребрь проведенїе. Сїа тому конг҃унаа рана бы на кртѣкѣ уже усн҃вшу, мнѣ же да вудѣ прѣваа, уже его ради страдати наунинаюш҃у. Бл҃го же мнѣ было ви аще и того крт҃у приовшиа се бы, и гвоздѣ онѣмь косн҃вшисѣ прѣк҃уты́ того р҃кѣ и ногѣ, нже во реуе: „Аще не възметь кртѣ свои и послѣдует ми, нѣ мнѣ доинь“.

Что убо вѣше доиню творити грѣдох онон д҃ши? И зрещи таковое трѣпкѣнїе, и слышеши таковые г҃лы, тако ни понѣк постенати ѿ гзвы страдалц҃у, развѣк своего звѣрства обыунаа, тѣмже и дондеже сътворити злокѣзньное умышленїе м҃камь, тѣмници того прѣдасть. „И понесеже — реуе — ѿ прѣваршїи никто же инь, ни богѣ устьь умали, ни нашеи дот҃жакѣк съпротиви се какоже съи, съмотрїи и мь, не тако простыми и прил҃ушїими се м҃ками съмрѣть того показати, нѣ разл҃учными и люоты вѣсѣхѣ прѣвѣсхощїими, тако да и богѣ сътвори ѿмг҃щенїе, и хр҃тианы повинѣ по древнїи законѣ на покорити се.“

И цр҃ь убо сїа рекь, о таковыи упражнааше се. Мнїик же бѣви вѣнемлааше. Тѣмже и сего убо вѣ тѣмници аг҃гли утворѣжаах҃у къ пѣвн҃г҃у. Оного же вѣ ур҃гтозѣк вѣсы поощрах҃у къ изьоврѣтїю злыи. Елма же онь м҃унителскаа уготова, прѣставлаеть и мнїика, и уготованаа на с҃удици. Сїа же вѣх҃у люоты вѣсѣк вида, и с҃уровства вѣсакого прѣвѣсхощїа злобу. Страшно и еже слышати ушима д҃канїе, страшнѣше же еже оумиа видѣти видѣнїе, и просто рещи неул҃ьскаа ухыщренїа, нѣ лукаваго умышленїа и самод҃кнства вѣ желѣзно и мѣдно іествѣ грознѣк нѣкако съложена, тако и ѿ самаго просто зренїа вѣ стра и безгласїе вѣлагати ѿлка: коло, одрь, скара, сковрады, нокте, коншве, пины, пиршне, сврѣдлы, трїонїе, млитове, кронла, клѣще, уднице, ражни — ова убо кокарствѣ нѣккы вѣсхощїа и съсхощїа, ова же и р҃ками приносит. И видеть вози цр҃ь на мнїика, вѣзрѣкѣ г҃лааше: „Ико не азь сїа тебѣк уготова, азь во издавна твоею любовїю овьѣть бы, и вѣ униѣк сѣна мнѣ, и мншгаа твоего прѣсп҃канїа промышленїе твори, нѣ ты и о прѣваршїи бл҃гы невѣзвг҃тнѣ гави се и о уаеми нерадивѣ. Тѣмже и сїа гаже зрїши самь на се привлѣкль юси. Нѣ посл҃шан ме, и пожрѣкѣ устьь богѣ въздан,

и съ нѣми сладкын сѣи наслади се жнкотъ, и блѣга въса нашею дръжавы пѣвнѣк на въспрѣеман, а не тако безвѣнѣк горкон и възгодной съмрътти себе прѣдаван“.

„Слышѣ, ѡ црѣ, — мнѣнѣ ѡвѣщавааше — прѣка и црѣ ѡуещѣ: „Богатство аще тебѣ не прилаганте срѣца“. И пакы ѡ гѣ моего къ егѣлѣи: „Еже не съвирати кому скровища на земли, идеже таи л. 1186 тѣнѣ и моль // поадаеть, и идеже тѣтѣе пѣкопакаю и крадѣ“, тѣмѣже мала сѣтъ въса твоя овѣщанѣа къ хотещон славѣ ѡкрыти се къ на, нѣ прѣщенѣа твоя и съсѣды къ хѣвѣ коннѣо ннѣто же сѣтъ, нѣ пауе послѣк и попранѣе. Я еже свѣтѣуеши горкѣю ѡвѣжати съмрътѣ пауе азъ сѣю жалаю, сладка во мнѣк и въжѣлѣнна, не тѣкмо же мнѣк, нѣ и въсѣк ѡвещѣнѣ гѣ. Хѣа во ѣѣ ѡаша юже ѡсрѣдно того дрѣзи испивше, нѣ ли късако, ѡ црѣ, малыи сини и ннѣто же сѣщѣннѣ съсѣды хѣвы пѣкижнѣкы поколѣвати къзнеп...валѣ юси. Нѣсть сего нѣ адманта сѣтъ твѣрдѣннѣи и огнѣа снѣнѣннѣи, ѡ Ха во ннѣтъ власть настѣпати на змѣе и скорпѣе, и на въсѣу силѣ вражѣю, тѣмѣже понѣже сила вражѣа къ ннѣхъ зрѣт се, азъ хрѣвѣк пожелѣнѣе настѣпаю на ннѣхъ“.

И понѣже црѣ рыкнѣу яко звѣрк, не могѣи мнѣожае трѣпѣкѣти довлаести неповѣдинаго оного, въсѣхѣтивше слѣгы стрѣлѣцѣу горкыи онѣми мѣками мѣунѣхѣ. Црѣ пожелѣвающѣу по послѣдованѣю которѣюжѣ того наносити мѣкѣу. И тако искѣшаше се трѣпѣкѣнѣошннѣи коннѣ, такоже злато валѣе се въ горѣннѣннѣи нѣдрѣ. (Ѧ) неповѣдинаго мѣжѣства! (Ѧ) вѣкы твѣрдѣннѣе! Елма же въси видѣи оны прѣнде мѣка, и цѣлѣ въсѣк и свѣтѣлѣ юже съвыше силою съхранѣень вѣ. Ни же во възможно вѣше тогѣ не ѡстыдѣти се твари мнѣнѣускаго тѣлѣе, такоже прѣка лѣви вър... и дѣтѣи къ печи ннѣгѣ огнѣ. Црѣ мнѣогѣ стѣдѣ пожелѣемѣ вѣше, тако некѣтому моци съдѣти, нѣ вѣснѣющѣаго се образѣ само и онамо ходити.

Что проѣе? Вѣлѣхованѣа и ѡары еже ѡ таковѣ мѣкѣ прѣславное мѣжа спѣнѣе црѣ гѣлаше выти. „И како во — реѣе — тако ражѣженнѣи съсѣдѣо и непѣстоаннѣи сѣщѣи на хладѣ прѣложити се авѣе възможно и остатѣ желѣзнѣи. Окѣлѣмѣ ѡко прнѣтѣннѣи се воскѣу пѣвнѣ, овѣкѣ же вѣрѣхѣ клѣнѣати злѣкотравнаго видѣнѣемѣ аще не вѣлѣшкѣнѣи и овннѣи галѣленскыи, мнѣога во тако ннѣ никѣто же къ таковѣ можетѣ зло съмрътннѣи сѣн рѣ“. „И не вѣлѣхованѣи и ѡары сѣтъ ннѣти, ѡ црѣю, — Георгѣе ѡвѣщавааше —

нѣ еже въ Хѣ кѣрѣмъ іакліїна и того неповѣднѣиѣ сиамъ знаменїа. Самъ во рекаѣ іѣ. „Іако аще имате кѣрѣмъ тако зрѣно горѣшнѣно, ревете горѣ сѣи кѣзвирни и кѣврѣзи се кѣ море“. И вѣдетъ тако. И пакы: „Вѣрѣи кѣ ме, дѣла іаже азъ творѣ, и тѣ сѣтворитѣ, и колша сѣ сѣтворитѣ“. Да іакоже и цѣрѣ проснѣшѣ знаменїе видѣти нѣкогого ѿ мрѣтвѣи кѣсташи, единою мѣткою стѣго мнѣога иудоткорише иже иудесеѣ бѣ. И мрѣтвѣи ѹко кѣстааше, иже ѿ триста нѣгде и мнѣоже аѣ кѣ прахѣ и пепель раздѣшвы се, и хѣкѣ силѣ проповѣдаше, и немощи и мѣкѣ идолакъи прѣкакъти исповѣдаше. Вози же падахѣ, и не просто сѣкрѣшнѣ се, нѣ и кѣ прѣкъти и прахѣ истѣниаваахѣ се. Тѣмъже и цѣрѣа Ілеѣандра, онѣ немощи зазрѣвши, кѣкрока Хѣви. Докрое выкъши приложенїе Георгїево исповѣданїа и иудоткоренїа. И кѣрнѣ мнѣожѣства кѣсклицахѣ вѣгодарѣтѣвнѣиѣ икъси сѣкѣ веселїе. Елїїне же кѣпїахѣ: „Повѣди Георгїево Хѣ. Кѣ истинѣ тѣи іѣ бѣ, іако и сѣмрѣти, и жикотѣ единѣ мѣкѣе властъ“. И кѣ стѣомѣ приадахѣ, прѣжнѣою рыдающе сѣетѣ, прошаахѣ помѣнти се о нѣ, и приѣтити тѣ кѣ хѣкѣ равѣѣ.

Что ѹко окаанныи цѣрѣ? Бѣкѣ недоѹмѣннѣи кѣше, тѣжаше, кѣзвѣдаше, мѣтаго мѣка окразѣ іарѣше се, вез маала изѣмленѣ зрѣше се, раскаиїе того овѣжаше. Поннеже мнѣсе Георгїа покнѣѣти, салкѣ паѣе постыдѣ се, и кѣ сѣни окразы елїїнскаа низложише се, л. 119а и на ѹмаленїе и хѣдѣнїе проѹе ократише се. Тѣмъже // и приаѣ кѣ храмѣ, и своѣ идолаѣ паденїе ѹзрѣкѣ и конѣнѣе раздѣоренїе, власи враднѣиѣ и главнѣиѣ трѣзаше рѣкама. „Ѡ, вози! — бѣлаше. Где неповѣднѣа ваша сила? Где свѣтлѣсть оѹїо вашею? Где красота и тѣнѣкѣсть лица вашего? Где казни ваше? Где огнѣ? Где трѣскѣкенїе? Где проѹиа, и мнѣже до нѣна каша крѣкнѣсть іаклаше се? Поѹто сами не казннѣте хѣдаго сѣго іоношѣ, нѣкѣ того оставнѣте скѣни вѣхѣкованїе тако вѣ овесѣѣстнѣи? Ѡ, мѣтнѣкѣн, поѹто и секе, и нас не помнѣлокасте, нѣкѣ разнѣкѣкасте се іакоже мнѣо нѣкако и сеѣе вѣспомащнѣи оставнѣте хрѣтїанѣ кѣзвѣснѣкѣше мѣдрѣканїа. Сѣ и цѣрѣа Ілеѣандра ѹже вѣ ѿврѣже се и раснѣтомѣ раѣа ѹстрои се. Пошеднѣте ѹко елїїнскѣи вози, пошеднѣте кѣсклоннѣте се и нас ѹшедрнѣте, вѣстанѣте и прѣкъѣю кашѣ красѣтѣ покажнѣте!“

Да іакоже ѿ рыданїа едка нѣкогоа прѣкъта и вѣзвраще окрѣте мнѣка сѣкѣ мнѣоже дѣрѣзнѣкенїе ѹвѣща. Хотѣше ѹко сѣрокаа и везѣланаа дѣша и ннѣиѣ ѹмнѣшлати мѣкѣ не можаше же. Что во и изковѣрка ви ино, ѹже кѣсе своѣе казни истѣщнѣвѣ. Тѣмъже и

конъуное къ ниему творить ласканіе, любовмудрости творе се, а не пчуалче о нх же посрамленіи еси. Тако во лукаваа и нескводнаа дша лицемеріе пауче а не истинною и мужьство учоваеть прквгъзмарати, тоже или сице стражѣть лукавство пауче, а не силою іества питающе. Уже гл҃е Георгіе: „Не по твоѣмъ влѣхвоканію, ни же по крѣпости іества ѡлуи нѣна пркѣ нимаи стонши живь. Кто во и вѣзмогалъ би понкѣ единь ѡ тако страшныи пркнести мѣкы? Нѣ вози мѣтвѣти и непаметозловнїи, и твоѣе горѣдости келеркуїа, и еже на нѣ досаженіе и сѣкрѣшеніе текѣ простише и оставише, тако да ты вѣсемощнїю тѣкѣ силу познавъ не к тому будеши ѡ нѣ ѡмѣтнѣ се, нѣ тако некусь прїемь тѣкѣ кротости и незлобїа, къ нимъ приложиши се. И нх же пркжѣ вѣгль іеси ради неждѣнїа, сиѣхъ вѣзлюиши ради некуса нбо распетаго исповѣдующу ти и ѡ на мѣчїи, они ѡ сѣмрѣти нехытише и не просто нѣкако или елѣ живи нехытише, нѣ и неврѣжѣна вѣ вѣсѣ сѣхранише, вѣдѣше тако тѣкѣмо познавшу ти сиѣхъ влѣгодѣканіе, усрѣднѣши тѣкѣ служитель будеши. И пауче же и къ сѣценнѣкству нѣвнѣ смї ради цѣвтѣщею ти на образѣ красоты, тѣкѣи же и мы мнѣчем те ракиѣ онѣ и видѣти те желѣе вѣ нимае и свѣтлости, а не вѣ таковоѣ такоуѣ іеси везучѣстїи.“

И мнѣкѣ пркѣкѣ того вѣсѣдѣ: „Остави цѣрѣ — рѣ — остави, нбо ми и еже слышати мѣрѣско. Никогѣ же нигде же вогы слышѣ ѡ вѣгодѣхнокеннаго писанїа, нѣ вѣа единаго, иже на ради ѡка кыкшаго, и крѣсѣ сѣмрѣть учраивнѣшаго, евоже и крѣсѣ хвалии се и вама сѣпротивнїи се ратникѣ истинѣк. Не къснїи учо проуче дѣлїтелю везаконїа, нѣ ѡ двоѣ едино сѣтворнї, или лѣжнїи своѣ вогы тѣкѣ прѣдан и мною познаи свѣтѣ хѣв, или же и мнѣкѣ конѣцѣ нанеси исповѣданїа моего кїоуимыи, тако да не на мнѣвѣкѣ вогы слышѣ, ниже вѣстѣднѣности лице зрѣ.“ „И не вонши ли се сѣмрѣти?“ — мѣчїтель рѣ. „И пошто ми вонати се іе? — Георгіе л. 119 б ѡвѣщѣвааше. Вѣшѣшѣ вѣ мирѣ сѣи, // тако да изыдѣ, прїѣлшѣ, тако да ѡдѣмь. Тѣмѣже готовѣ есмь ѡдати еже прїѣх ни же прѣвнїи азѣ, ни же послѣднїи. Вѣсн ко иже прѣжѣ мене прѣвнїи доше, и нѣна сѣщен, и вѣщен мнѣ послѣдѣю. Нѣ ли ради юности учою се, нѣ пауче колше учѣрѣ нѣна, прѣжѣ даже не полїити се учѣрѣти, и прѣжѣ даже злыи мира сѣго некуенти се, прѣжѣ еже ѡ старости добрѣ дѣлѣ непотрѣвнѣи авити се“.

⊕ прѣмудрости юнаго! ⊕ мужьству непокѣдимаго! „Ничтоже ми — рѣ — разнѣкѣчѣе, мѣчїтелю, ѡ зантаго огрѣлїа и

„иногочѣннаго“. Да якоже въсиучьскы ѿцы все мѹунитель, и позна се къ тѣщевне адманта, ѿвѣтъ изнесе — главы ѿскуніе. Онъ же съ коликою радостію сіе слыше, съ колицикѣ желаніе, съ колицикѣ кеселіе. И предеше повѣднтель доблестѣвныи, скръѣннаго повѣднть цѣра и того вѣски, прѣкстати уже нѣному цѣру и ѿ того рѹкы вѣнць пріети. Гредеху же и мнѡжѣства неѹдокъ исѹтътеннаа, съ слѣзми того проважѣюще, якоже иногѣ проважѣаху Павла, егѣ не к тому видѣти того надѣаху се.

Онъ же свѣтло лицѣ и радостикѣ шѣствѹе, и елико къ ѹсккателному приближаашѣ мѣкстѹ, толнко свѣтлѣиши зрѣше се, и мирѣ дааше, и наѹуаше, и еже на мѹунителя къстаніе народа ѹкротѣваше. „Азъ ко — глаше — братіе, достигнѹти тѣщѹ се на брака цѣра великаго, да не ни прѣккаретъ ме. И азъ послѣдній явлю се, пріе трѹдѣ, хощѹ да не къ тѣще текѣ да постигнѹ, къздѣклѣ, хощѹ да посѣю сѣиетъ ко се въ тѣн, и въстнѣ къ нетѣкннн. Сѣетъ се тѣкло тѣклесно, и къстаеть тѣкло дѣхочно, хощѹ да кънидѹ съ женихѣ дондеже двери не затворетъ се, и ѹслышѹ колѣзничнаго оногѣ гла, еже не вѣкль тебе, и понеже не вѣкль што родитѣ ниходен, хощѹ да ѡложѹ кожнныѣ ризы, іако да одежѹ се одежѣю брака“. Сѣа глаше и ѹсккателю призѣкааше: „Раѹн се — глае — ѹсккателю дружже, тѣ ко мнѣ якоже мѣкстѣницею мѣкѹе вѣцѣкѣ моему скоро къзыти ме ѹстронши, и дрѣжешѹ ме теготѹ пакти іако желѣзничю нѣкѣцю веригѹ прѣскѣуеши. Блѣтѣль тѣ мнѣ, а не ѹсккатель, посокникъ, а не сѣпротикникъ, скводитељ, а не ѹвннца. Изводиши ко ѿ сего позорница нннѣ зримаго и помалѣк разрѹшаемаго и послаеши ме къ нѣное позорнице, прнѣсѹщное и неразрѹшаемое, и не мнѡ иже нѣвъ Сѹнта прѣкшѣшеи Чрѣкное море людіе да толнко мнѣхѹ къ земли овѣтѣваніе тѣщаніа, елико азъ къ овѣтованнн къ еклнн блѣкн.“ Сѣа глаше, и сладѣк простирааше шнѡ, и блженнѹю прогла[с]аше конѹннѹ, настоѣшаго трѹда наѹе неже житнн. И къ бѹдѹщѡи и неконѹаемѡи прѣхѡжѣаше жизни, иже нннѣ къ Ха крѣемѡи и послѣжѣ ѡкрываемѡи.

Что ѹбо нарекѹ непѡвѣднаго сего? Сѣѡже трѣкнннѡ и самнн агглн ѹдивише се, вѣсѡве ѹвоаше се, ѹлци похвалише и къ пѡвннѣѡ ражѣгоше се, невѣкрннн посрамнше и скѡе безѹмннѣ познаше. Которомѹ прѣжѣ ѿ тогокн ѹднкнн се? Мѹжѣствѹ ли, ннн трѣкнннѡ, ннн сѣпротнвѣкннѡ, ннн прѣкнѹдрѡсти? Вѣсен ко съ пѡкаѡцннн ѹннѡ показѡваше. Сѣпротнвн се фараѡнѹ Мѡѹсеи, нѣ мнѡжае

л. 120а Діоклитіану Георгіе и о келиуаншій // вещь. Нъ ли море прѣсѣкуе и люди прѣведе онъ. Нъ пакы къ днѹ устрои се кода тамо по прѣкому. Здеже съи прѣсѣкуе прѣкльсть, и не к тому на прѣвое оврити се, нъ по прѣку: „Извезающе тако днѣ исвезоше лукаваго дѣинства“. Разори стѣны іерихоновы снѣ Навинъ Ісусь, нъ Георгіе и низложи, и съкрѹши самѹю крѣпость діаволову въ идолѣ. Хкаліи ѿ Иліа тако мужь ревнитель, тако оманун йхаака, тако нѣво заклоун, тако кодою жрѣткы принесе, тако мрѣскыне пророкы искаа, нъ по толнкы уудесе, жены црце гарости убогак се, вѣжа мнхорыхъ днѣи растоаніе. Съ же и цра оманун ѿ онаго мотѣниша и прѣкльсть заклоун и не явленію прѣдасть конѹному, и мѣкѹе испокѣданіа вѣси вѣсковскна дѣинства съсѣкуе, и своєю крѣвію себе жрѣткѹ принесе. И не тѣкмо не ѿвѣже таковаго прѣщеніа мѹунтележа, нъ и самозванъ прінде на сѣмрѣть, и ... своєю ревность показѹе, и толнко коснѹ се злоукетиваго цра срѣцѹ, елико и хѣкою мрѣжею црцѹ извѣщи из глѣвинны неутіа, кременѹ въ того санстѣ прѣвѣкѹе. Самкрѣше огнь отроци и на росѹ прѣложиша прѣславно. Съ же и огнь самкрѣи, и огня силнѣише вѣспалѣкши се гнѣвъ неутнваго угаси, и не к тому вѣзгорѣти се устрои. Загради уста лѣкѹ Данїилъ нескымисльншій, нъ мисльншій лѣкѹ Георгіе и не тѣкмо загради, нъ и уелости съкрѹши. И Самѹона яви се силнѣиши. Повѣди Саулъ въ тысѹщѣ, и Давдъ въ тнѣ, такоже погахѹ отроковице, нъ Георгіе въ леѣонохъ повѣди и вѣкѹ, и мѹунтелеѹ, и не тысѹщѹ, нъ тнѣ тнѣ приведе Хри.

И просто рещи: Георгіемъ бѣ състави мотое оно поненіе и мрѣскыне идолскыне служкы. Нъ таково ко тому крѣме явити се достоиаше въ неже и яви се: егѣ главизна мотѣи вѣсѣ настоиаше, егѣ не к тому уже блгѣи надежда уаема вѣше, такоже ко нѣкоторымъ коекода искѹснаго и мужьсетѣвнаго конна крѣсть и не пѹщаетъ къ рати прѣвѣкѹе, егѣже үзритъ своєю уестъ повѣжѣамѹ и къ вѣгеткѹ уже зрещѹ, тогѣ сего явлѣеть и тѣмъ противнкѣ низлагает. Тако и на Георгіи вѣи: Еъ таково вѣкме того изнесе бѣ, егѣ потрѣбно вѣше и тѣмъ прѣкльсти вѣсакѹ снаѹ низложи. Тѣ вѣи болши къ мнѣцѣи и конѣцъ мнѣкѹ. Того крѣвію конѹнѣи остн се Никомидїискїи градѣ, того стрѹтани омыет се ѿ идолскыне мрѣзости, того страданіе украси се. Мнѣи тако ниже Соломонъ тако одѣка се въ всен слакѣи своен, такоже красншн съи и храврмн юноша вагрѣнницею юже ѿ крѣвен. Того подкрѣи такоже вѣкши

нѣккѣ цѣркѣ вѣнча се Кашиадокѣнскаа страна. Не только Бѣгѣнть
ради многоплоднаго Нила кѣже дѣлѣнѣнь, елико сѣа ради
многострадалнаго сего уклѣжаема. Того трѣхрѣнѣнь утврѣди се
кѣра, того кѣсе сѣжеженіе обѣгоуха се кѣздѣ и ѿ идѣлскѣ скварѣ
оусти се. Сѣжежень бо бы непобѣдимѣи и по вѣженно конунгѣ
сѣе тѣкло на отѣщети мѣунтель, многострадалнаго оногѣ тѣлесе

л. 1206 лишивъ, // позавидѣвъ мѣрскѣи нашѣи иже кѣ стѣмѣ любки.
Недоурачѣю что нареку его, ууж... кому уклѣблю его? Будет ли убо
кѣ амѣо приложити его? И науге кѣ лѣнотѣ! Бѣслоки бо на
суднѣи свокодно, иакоже юзѣикѣ, сѣнь Громоукѣ Іованнѣ, утврѣди
цѣркѣи еже по кѣселеннои иакоже Павла, и болше кѣскѣ утврѣди
се. Бы лѣе (!) уаки иакоже Петръ, кѣскрѣси мѣртѣаго иакоже
Иліа, и иакоже Блѣсен. Нѣ они отроуета скоро уагѣрша, иакоже би
рекавѣ топаа и еше сѣща. Сѣ же прѣже великѣ родѣви, прѣже
коликѣ лѣтѣ кѣ прѣ истѣннѣши, показа иако іе кѣскрѣнѣ мѣртѣви,
изволаунѣ ради кѣставшаго оногѣ мѣртѣвѣца еллинскѣю сѣтѣ и
незворазіе, науги дѣкло иако крѣнка іе иакоже сѣмѣртѣ, люкѣща и
жестѣока иакоже адѣ ревностѣ.

Кѣстанѣте убо иже ѿ вѣка вѣтѣе и словѣприятелѣе, и своєю
прѣмѣдрѣстѣю главѣкѣ непобѣднаго воинѣ кѣнѣцѣ исплетѣте.
Кѣкѣуігѣ бо мѣнѣкѣ сѣкѣкѣуігѣ на сѣвѣкѣ окносѣтѣ раны и на тѣкакѣ
своємѣ распрѣстѣкѣ іе азѣкѣ гѣа нашего Іу Ха, емѣже слака и
дѣрѣжава, нѣна и прѣо и кѣ кѣкѣи вѣкѣѣ, аминѣ.

